

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНИМ СТАТУСОМ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

© 2016 ПРОХОРОВА В. В., ЯЦЕНКО Б. І.

УДК 365.02.05.001

Прохорова В. В., Яценко Б. І. Стратегічні орієнтири інноваційного управління конкурентним статусом машинобудівних підприємств

У статті визначено, що основним завданням інноваційного управління конкурентним статусом машинобудівних підприємств у сучасних умовах є його поглиблення та розвиток відповідно до потреб користувачів даної інформації, забезпечення можливості прийняття обґрунтованих стратегічних управлінських рішень на його основі. Зроблено висновок, що система стратегічних орієнтирів є невід'ємним елементом системи інноваційного управління конкурентним статусом машинобудівних підприємств, базується на стратегічних завданнях і принципах, передбачає стратегічну системну сукупність методів, інструментів та конкретних заходів з реалізації політики підвищення конкурентного статусу. Точне оцінювання стратегічних загроз інноваційному управлінню конкурентним статусом на основі системно-функціонального підходу, розроблення та реалізація методів нейтралізації негативного впливу цих загроз вимагають побудови адекватної стратегічної системи управління. Відповідно, система інноваційного управління конкурентним статусом є комплексом організаційно-управлінських, технологічно-виробничих, технічних, профілактичних і маркетингово-економічних заходів, спрямованих на кількісний та якісний захист стратегічних інтересів машинобудівних підприємств від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Ключові слова: інноваційне управління, конкурентний статус, підхід, система, вплив, стратегія.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 10.

Прохорова Вікторія Володимирівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання, Українська інженерно-педагогічна академія (вул. Університетська, 16, Харків, 61003, Україна)

E-mail: prohkorova@mail.ru

Яценко Богдан Ігоревич – здобувач кафедри економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання, Українська інженерно-педагогічна академія (вул. Університетська, 16, Харків, 61003, Україна)

УДК 365.02.05.001

Прохорова В. В., Яценко Б. И. Стратегические ориентиры инновационного управления конкурентным статусом машиностроительных предприятий

В статье определено, что основной задачей инновационного управления конкурентным статусом машиностроительных предприятий в современных условиях является его углубление и развитие в соответствии с потребностями пользователей данной информации, обеспечение возможности принятия обоснованных управленческих решений на его основе. Сделан вывод, что система стратегических ориентиров является неотъемлемым элементом системы инновационного управления конкурентным статусом машиностроительных предприятий, базируется на стратегических задачах и принципах, предусматривает стратегическое системную совокупность методов, инструментов и конкретных мероприятий по реализации политики повышения конкурентного статуса. Точное оценивание стратегических угроз инновационному управлению конкурентным статусом на основе системно-функционального подхода, разработка и реализация методов нейтрализации негативного влияния этих угроз требуют построения адекватной стратегической системы управления. Соответственно, система инновационного управления конкурентным статусом представляет собой комплекс организационно-управленческих, технологическо-производственных, технических, профилактических и маркетингово-экономических мероприятий, направленных на количественную и качественную защиту стратегических интересов машиностроительных предприятий от внешних и внутренних угроз.

Ключевые слова: инновационное управление, конкурентный статус, подход, система, влияние, стратегия.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 10.

Прохорова Виктория Владимировна – доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой экономики и организации деятельности субъектов хозяйствования, Украинская инженерно-педагогическая академия (ул. Университетская, 16, Харьков, 61003, Украина)

E-mail: prohkorova@mail.ru

Яценко Богдан Игоревич – соискатель кафедры экономики и организации деятельности субъектов хозяйствования, Украинская инженерно-педагогическая академия (ул. Университетская, 16, Харьков, 61003, Украина)

UDC 365.02.05.001

Prohkorova V. V., Yatsenko B. I. The Strategic Orientations of the Innovation Management of the Competitive Status of Machine-Building Enterprises

The article determines that the main objective of the innovative management of the competitive status of machine-building enterprises in the current conditions is its deepening and developing in accordance with needs of the users of this information, providing the sound managerial decisions on its basis. It has been concluded that the system of strategic orientations is an indispensable element of the system of innovative management of the competitive status of machine-building enterprises, based on the strategic objectives and principles, providing the strategic systemic totality of methods, tools and specific activities for implementation of the policy to increase the competitive status. An exact evaluation of the strategic threats to the innovative management of the competitive status based on the systemic-functional approach, development and implementation of methods of neutralization of the negative influence of these threats require elaboration of an adequate strategic management system. Accordingly, the system of the innovation management of the competitive status represents a complex of organizational-managerial, technological-industrial, technical, prophylactic, and marketing-economic activities, aimed at quantitative and qualitative protection of the strategic interests of machine-building enterprises against the external and internal threats.

Keywords: innovative management, competitive status, approach, system, influence, strategy.

Fig.: 1. **Tbl.:** 1. **Bibl.:** 10.

Prohkorova Victoria V. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Economics and Business Entities, Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy (16 Universytetska Str., Kharkiv, 61003, Ukraine)

E-mail: prohkorova@mail.ru

Yatsenko Bogdan I. – Applicant, Department of Economics and Business Entities, Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy (16 Universytetska Str., Kharkiv, 61003, Ukraine)

На теперішній час економіка України вийшла на новий етап розвитку, а значить, постала необхідність у визначенні стратегічних орієнтирів, що необхідно здійснити на машинобудівних підприємствах, а також у формуванні конкретних стратегій щодо розв'язання цих проблем. Особливо важливою є проблема забезпечення високого рівня конкурентного статусу машинобудівних підприємств, де існує необхідність у підвищенні рівня ефективності використання стратегічного потенціалу підприємств. В умовах ринкової економіки поняття інноваційного управління конкурентним статусом набуває особливого значення. Конкурентний статус, який є одним з центральних показників інноваційної діяльності підприємств, використовуються сьогодні як стратегічний орієнтир, що відображає напрямки адаптивного інноваційного розвитку підприємства. Конкурентний статус входить у програму загального стратегічного розвитку машинобудівних підприємств, показуючи підсумкові значення здійснення комплексу інноваційних стратегічних і тактичних задач.

Багато науковців торкаються питань щодо забезпечення інноваційного управління конкурентним статусом підприємств, серед них: В. Дикань [1], І. Должанський [2], С. Шевельова [3], Л. Піддубна [4], Р. Фатхутдинов [5], М. Портер [6], О. Клименко [7], Б. Райзберг [8], Р. Хейс [9], В. Прохорова [10] та інші.

У багатьох наукових роботах розкрито питання щодо забезпечення інноваційного управління конкурентним статусом підприємств. Але недостатньо повно висвітлені питання щодо забезпечення стратегічних орієнтирів інноваційного управління конкурентним статусом машинобудівних підприємств.

Мета статті – удосконалити стратегічні орієнтири інноваційного управління конкурентним статусом машинобудівних підприємств на основі системно-функціонального підходу.

Під *стратегічними орієнтирами інноваційного управління* розуміють комплекс заходів з управління кредитно-грошовими відносинами підприємства, що реалізуються у встановленому порядку відповідальною структурою для вирішення взаємопов'язаних завдань відновлення, закріплення та розширення інноваційного управління підприємства.

Інноваційне управління конкурентним статусом в умовах переходу підприємств до ринкового європейського господарювання є одним з головних стратегічних орієнтирів, що характеризує якість діяльності машинобудівних підприємств. З поступовим переходом менеджменту підприємств від орієнтації на цілі «оптимального» статусу в даний момент формується інший погляд як на поняття конкурентного статусу, так і на його параметри. Стратегічний результат діяльності машинобудівних підприємств проявляється у зміні величини його власного капіталу за звітний період. Здатність машинобудівних підприємств забезпечити неухильне зростання власного капіталу може бути оцінена системою показників фінансових результатів. Показники фінансових результатів характеризують абсолютну ефективність господарювання підприємства по всіх напрямках його діяльності: виробничої, збутової, постачаль-

ницької, фінансової та інвестиційної [3; 5–6]. Вони складають основу інноваційного управління конкурентним статусом машинобудівних підприємств та укріплення їх фінансових відносин з усіма учасниками ринку.

Основним завданням інноваційного управління конкурентним статусом машинобудівних підприємств у сучасних умовах є його поглиблення та розвиток відповідно до потреб користувачів даної інформації, забезпечення можливості прийняття обґрунтованих стратегічних управлінських рішень на його основі. Крім цього, у процесі аналізу необхідно враховувати специфіку машинобудівних підприємств, яка впливає на формування системи визначаючих показників конкурентного статусу та методи його оцінки. Саме тому в сучасних умовах необхідність проведення реформування машинобудівних підприємств диктує ряд стратегічних завдань, у тому числі: максимізація прибутку підприємства; оптимізація структури капіталу підприємства та забезпечення його фінансової стійкості; досягнення прозорості фінансово-економічного стану підприємства для власників, інвесторів та кредиторів; забезпечення інвестиційної привабливості підприємства та створення ефективного механізму управління; використання підприємством ринкових механізмів залучення фінансових коштів [5–7]. Оцінка конкурентного статусу є невід'ємною частиною фінансово-економічного аналізу. Основними показниками, що характеризують ефективність діяльності машинобудівного підприємства, є прибуток і рентабельність.

Для сталого й ефективного стратегічного розвитку машинобудівних підприємств потрібно покращувати систему інноваційного управління конкурентним статусом і контролю за виявленням визначених стратегічних проблем управління на основі системно-функціонального підходу. За його допомогою керівництво машинобудівних підприємств оцінює ефективність стратегічних заходів, що дає змогу встановлювати оперативні управлінські рішення, спрямовані на вирішення поставлених завдань (рис. 1). Покращення системи контролю за виявленням проблем інноваційного управління конкурентним статусом на основі системно-функціонального підходу дозволить підвищити стратегічну ефективність та захищеність підприємств у цілому.

З погляду комплексного визначення основних стратегічно орієнтованих проблем інноваційного управління конкурентним статусом на основі системно-функціонального підходу розроблений алгоритм дозволяє на підставі встановлених діагностичних ознак поставити комплексний розгорнутий діагноз виявленим стратегічним ризикам для розробки і прийняття ефективних стратегічних управлінських рішень, спрямованих на усунення або зниження ступеня впливу наявних ризиків. Аналіз визначеного алгоритму дозволяє дійти висновку, що він складається з декількох блоків, одночасна дія яких покликана отримати достатній результат для забезпечення стратегічно орієнтованих умов інноваційного управління конкурентним статусом на основі системно-функціонального підходу.

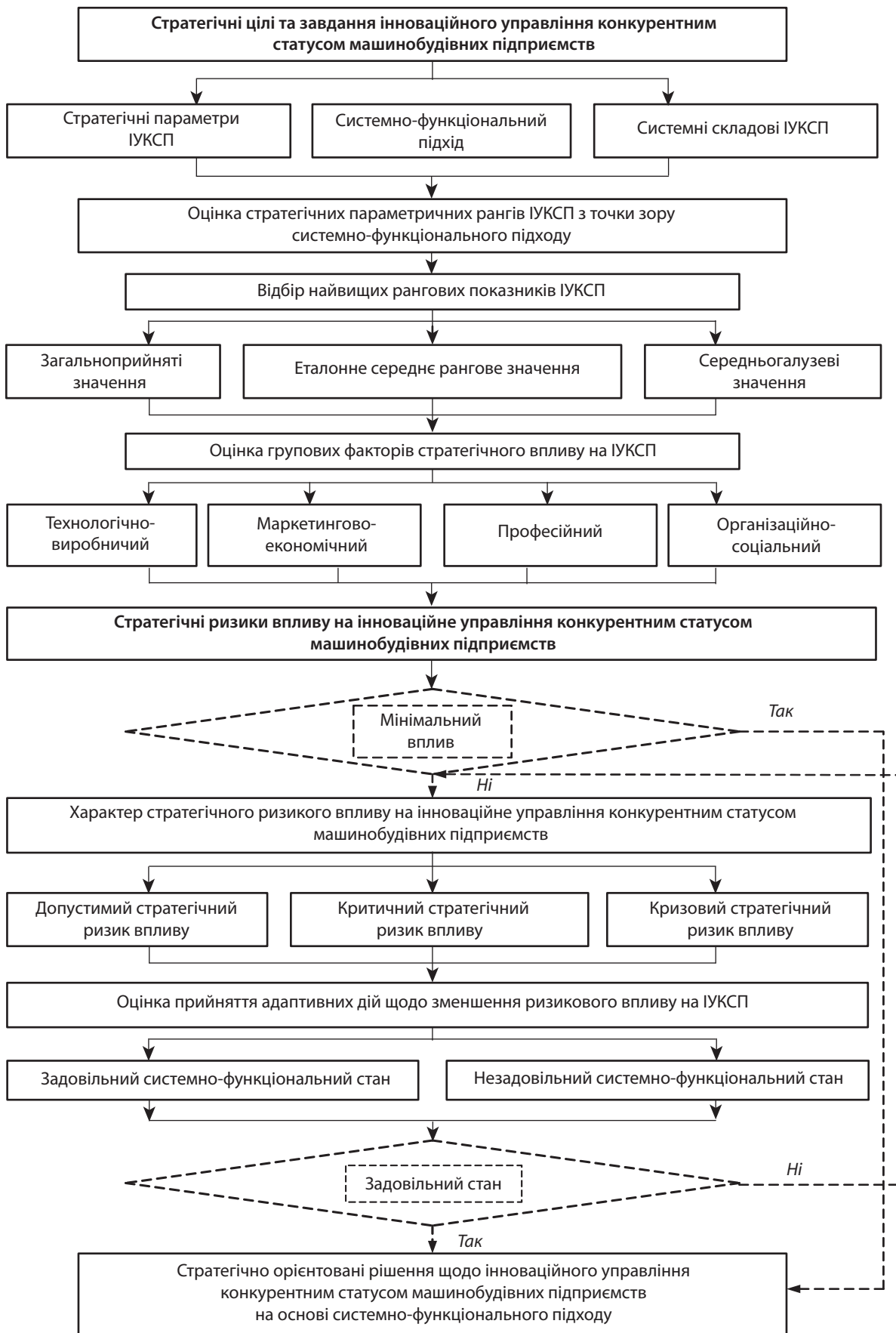

Рис. 1. Стратегічно орієнтований алгоритм інноваційного управління конкурентним статусом на основі системно-функціонального підходу

Отже, стратегічно орієнтований алгоритм інноваційного управління конкурентним статусом на основі системно-функціонального підходу є багатофункціональною стратегічною системою, яка покликана виявляти та попереджувати ризики зовнішнього та внутрішнього характеру, знаходити найкращі стратегічні та тактичні джерела та напрямки для фінансування стратегічної діяльності, що забезпечує кожен елемент системи відповідно до стратегічних проблем, що виникають.

У процесі оцінки конкурентного статусу та наданні рекомендацій машинобудівним підприємствам щодо стратегічного вибору розвитку пропонується таблиця відповідності (табл. 1), на підставі якої підприємство оцінює сильні та слабкі сторони свого стратегічного потенціалу відповідно до параметрів конкурентного

статусу. При виборі стратегії інноваційного управління конкурентним статусом машинобудівних підприємств особливого значення набуває діагностика, яка дає можливість оцінити сильні та слабкі сторони підприємства.

Прийняті в таблиці позначення «-», «+», «0» показують відповідність рівнів показників конкурентного статусу підприємств при дотриманні тієї чи іншої конкурентної стратегії:

(-) – негативні умови діяльності підприємства, небезпека зниження рівня конкурентного статусу;

(+) – оптимальний варіант, обов'язкові умови підтримки необхідного рівня конкурентного статусу;

0 – нейтральний вплив параметра, необов'язкова умова підтримання конкурентного статусу підприємством при дотриманні обраної конкурентної стратегії.

Таблиця 1

Таблиця відповідності параметрів діяльності машинобудівних підприємств обраній стратегії конкурентного статусу

Критерії та показники			Тип стратегії												Оцінка параметрів машинобудівних підприємств			
			Наступальний			Лідруючий			Нішовий			Оборонний						
			-	0	+	-	0	+	-	0	+	-	0	+				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Економічні	Динаміка та частка ринку	Невелика			
		Середня			
		Велика
	Витрати	Високі	
		Середні		
		Низькі			
	Асортимент	Широкий		
		Середній	
		Вузкий	
Організаційні	Структура та склад менеджменту	Засновник	
		Засновник-менеджер				
		Найманий менеджмент			
	Закупівельно-збутова мережа	Відсутня			
		Неконтрольована			
		Власна чи контрольована		
	Реклама та PR	Масова			
		Спеціалізована			
		Індивідуальна		
Технологічні	Тип НДДКР	Поліпшуючий	
		Пристосувальний			
		Проривний				
	Стадія розробки товару			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
	Якість продукції	Зразок		•			•				•	•					•	
		Технологія	•					•	•					•				•
		Зверх висока		•				•				•	•					•
		Висока		•				•				•		•				•
		Середня		•				•	•						•	•		
		Низька		•			•			•					•	•		
Соціальні	Корпоративні особливості середовища	Висока інноваційність			•		•		•				•				•	
		Високі організаційні здатності		•				•		•				•				•
		Високі кваліфікації та професіоналізм	•					•				•	•					•
		Висока активність		•				•		•					•			•

За результатами стратегічної оцінки параметрів конкурентної стратегії можна зазначити, що на сьогоднішній день машинобудівні підприємства дотримуються стратегії, близької до оборонної. З порівняльної оцінки видно, що впровадження нових видів продукції приведе до закріплення рівня конкурентного статусу на ринку в оборонній стратегії. Саме тому розробка та прийняття стратегічних рішень щодо інноваційного управління конкурентним статусом – найбільш відповідальний стратегічний процес. Визначений процес є найскладнішим у системі стратегічного інноваційного управління машинобудівними підприємствами, оскільки потребує високого рівня кваліфікації та має спиратися на відповідний науковий базис. Обґрунтування та прийняття такого рішення дозволяє концентруватися на головних напрямках діяльності у стратегічному періоді та створює базис для прийняття всієї подальшої системи стратегічних фінансових рішень у системі конкурентного статусу.

Системно-функціональний підхід до інноваційного управління конкурентним статусом визначає аналіз економіко-виробничої діяльності машинобудівних підприємств як багаторівневої системно-функціональної системи. Таким чином, конкурентний статус машинобудівних підприємств, з одного боку, є системою, елементами якої є такі складники, як ліквідність, рентабельність, фінансова стійкість тощо, а, з іншого боку, вона є підсистемою адаптивної системи підприємств (за горизонтальною структурою) або складовим стратегічним і тактичним елементом.

Досліджуючи систему інноваційного управління конкурентним статусом, необхідно враховувати різноманітні аспекти стратегічної діяльності машинобудівних підприємств, оскільки кожна сторона інноваційного управління конкурентним статусом характеризується різними параметрами-індикаторами, які так чи інакше можуть проявлятися в кількісному вияві. Якщо частка цих параметрів перетинає певну критичну межу, то з'являється ризик зменшення рівня конкурентного статусу до критичного значення.

ВИСНОВКИ

Підвищення рівня конкурентного статусу машинобудівних підприємств визначає прийняття дієвих правових актів, створення відповідних інституцій, прийняття релевантних стратегічних управлінських рішень, тобто створення комфортних умов на макrorівні для отримання ефективної стратегічної оцінки машинобудівних підприємств. Завдання щодо підвищення рівня інноваційного управління конкурентним статусом машинобудівних підприємств мають бути системно орієнтованими на зменшення проявів ризикових ситуацій. З огляду на те, що інноваційне управління конкурентним статусом є стратегічним пріоритетним напрямом руху, для підвищення рівня конкурентного статусу на макrorівні необхідно створити надійну інноваційну систему стратегічного контролю. Визначеними діями на шляху зміцнення стратегічних орієнтирів інноваційного управління конкурентним статусом на основі системно-функціонального підходу можуть бути застосування стратегічного принципу дотримання критичних строків кредитування; створення інформаційних центрів для отримання моніторингових відомостей про заборгованості машинобудівних підприємств і закриття каналів втрати стратегічної інформації; виділення в структурі інформаційного центру спеціальної групи працівників, яка б перевіряла податкові та інші обов'язкові платежі для виявлення допустимої передплати, та інше. Виходячи із зазначеного, система стратегічних орієнтирів інноваційного управління конкурентним статусом машинобудівних підприємств повинна включати методи (організаційно-технологічні, соціально-економічні, адміністративні, правові, соціально-психологічні, інформаційні), інструменти та заходи її реалізації. Отже, система стратегічних орієнтирів є невід'ємним елементом системи інноваційного управління конкурентним статусом машинобудівних підприємств, базується на стратегічних завданнях і принципах, передбачає стратегічну системну сукупність методів, інструментів і конкретних заходів реалізації політики підвищення конкурентного статусу.

Точне оцінювання стратегічних загроз інноваційно-му управлінню конкурентним статусом на основі системно-функціонального підходу, розробка та реалізація методів нейтралізації негативного впливу цих загроз вимагають побудови адекватної стратегічної системи управління. Відповідно, система інноваційного управління конкурентним статусом є комплексом організаційно-управлінських, технологічно-виробничих, технічних, профілактичних і маркетингово-економічних заходів, спрямованих на кількісне й якісне здійснення захисту стратегічних інтересів машинобудівних підприємств від зовнішніх і внутрішніх загроз. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Стратегічне управління: навч. посіб./В. Л. Дикань, В. О. Зубенко, І. В. Токмакова та ін. Київ: Центр навчальної літератури, 2013. 272 с.
2. **Должанський І. З., Загорна Т. О.** Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
3. **Шевельова С. О.** Конкурентоспроможність молочного підкомплексу: монографія. Тернопіль: Збруч, 2001. 408 с.
4. **Піддубна Л. І.** Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління: монографія. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2007. 368 с.
5. **Фатхутдинов Р. А.** Управление конкурентоспособностью организации: учеб. пособ. М.: ЭКСМО, 2004. 544 с.
6. **Портер М. Е.** Конкурентное преимущество: Как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость/пер. с англ. М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. 1020 с.
7. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб./Клименко С. М., Дуброва О. С., Барабась Д. О. та ін. Київ: КНЕУ, 2006. 527 с.
8. **Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б.** Современный экономический словарь. 5-е изд., перераб. и доп. М.: ИНФРА-М, 2007. 495 с.

9. **Хейс Р., Уилрайт С., Кларк Д.** Стратегический менеджмент: учебник/пер. с англ. Н. И. Алмазовой. М.: ООО «Издательство Проспект», 2003. 32 с.

10. **Прохорова В. В., Чобіток В. І.** Управління потенціалом конкурентоспроможності підприємств на засадах контролінгу: монографія. Харків: НТМТ, 2012. 247 с.

REFERENCES

- Dykan, V. L. et al. *Stratehichne upravlinnia* [Strategic management]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2013.
- Dolzanskiy, I. Z., and Zahorna, T. O. *Konkurentospromozhnist pidpriemstva* [The competitiveness of the enterprise]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2006.
- Fatkhutdinov, R. A. *Upravleniye konkurentosposobnostyu organizatsii* [Management of competitiveness of the organization]. Moscow: EKSMO, 2004.
- Klymenko, S. M. et al. *Upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva* [The management of enterprise competitiveness]. Kyiv: KNEU, 2006.
- Kheys, R., Uilrayt, S., and Klark, D. *Strategicheskyy menedzhment* [Strategic management]. Moscow: Izd-vo Prospekt, 2003.
- Porter, M. E. *Konkurentnoye preimushchestvo: Kak dostich vysokogo rezultata i obespechit ego ustoichivost* [Competitive advantage: How to achieve high results and ensure its sustainability]. Moscow: Alpina Biznes Buks, 2005.
- Piddubna, L. I. *Konkurentospromozhnist ekonomichnykh sistem: teoriya, mekhanizm rehuliuвання ta upravlinnia* [The competitiveness of economic systems: theory, mechanism of regulation and control]. Kharkiv: INZhEK, 2007.
- Prokhorova, V. V., and Chobitok, V. I. *Upravlinnia potentsialom konkurentospromozhnosti pidpriemstv na zasadakh kontrolinhu* [Management potential of competitiveness of enterprises on the principles of controlling]. Kharkiv: NTMT, 2012.
- Rayzberg, B. A., Lozovskiy, L. Sh., and Starodubtseva, E. B. *Sovremennyy ekonomicheskyy slovar* [The dictionary of modern Economics]. Moscow: INFRA-M, 2007.
- Shevelyova, S. O. *Konkurentospromozhnist molochnoho pidkompleksu* [The competitiveness of a dairy subcomplex]. Ternopil: Zbruch, 2001.